

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. De illis 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

c. Super eo §. c. fin. in pr. inf. boctis. & quæ paulò ante ad Rubr. hujus Tir. differuimus.

2 Ideoque Doctores nostri, ut hoc dissidium tollant, duplicem interpretationem ad hunc textum nostrum adferunt. † Unam, ut exaudiatur de eonditione turpi, ut puta si dictum sit: *Contrahe tecum matrimonium, si hominem occideris, si furtum feceris*; nam hæc conditiones, aliæque similes, reijciuntur à contractu matrimonii, propter ejus favorem, & contractus matrimonii pro puro habetur, *d. c. fin. in fine, ubi de hoc latius, ita Glof. Innoc. Barr. hic & communiter d. teste Præposito ad c. hoc nostr. & Did. Covarr. in hunc lib. 4, Decretal. p. 2, c. 3 §. 2, in pr.*

3 Altera interpretatio est, ut intelligatur textus noster de conditione resolutiva contractus, sive, ut explicatiùs dicam, de matrimonio puro, sed resolvendo sub conditione: veluti, *contrahe tecum matrimonium, & si non dederis centum, ha-*

beatum matrimonium pro non contracto. Ita Vinciat *quom citat Butrius hic, & sequitur Cujac hic in Posthumo suo.* Cujus hæc ratio redditur, quòd matrimonium semel contractum dissolvi non possit. Frustrà igitur hæc conditio resolutiva addicitur matrimonio.

Verum hanc posteriorem interpretationem rectè improbat Cardinalis relatus à Præposito hic, qui indistinctè tenet, hujusmodi conditionem resolutivam vitare contractum matrimonii, eò quòd tendat contra substantiam matrimonii, quòd indissolubiler contracti debet, *d. c. fin. in eod.* Non igitur hæc posterior interpretatio textui nostro accommodari potest. Unde necessariò confugiendum est ad priorem interpretationem, ut ita hic textus cum aliis textibus conveniat, *c. Cui expediat 29, in pr. De elect. lib. 6, & un. C. De officio dotibus.*

In Cap. De illis 3.

S U M M A R I A.

1. *Conditio, si decem dederis, an obliget.*
2. *Intellectus l. Si ita stipulatus 97, §. si tibi nupsero De V. O.*

1 **E**X hoc Cap. discimus, sponsalia de futuro etiam jurata contrahi posse sub hac conditione, *si decem dederis*; neque antè obligare, quàm si decem data fuerint; quippe pendente conditione nulla est obligatio, sed ita demùm nascitur, ubi evenit conditio, *§. ex conditionali Insti. De verb. obligat. & l. Necessariò 8 §. quod si sub conditione D. De peric. & commodo rei vend. & l. Cedere 213, vers. ubi sub conditione D. De verb. signif. Quo fit, quòd neque oriatur, conditione pendente, publicæ honestatis justitia ex conditionalibus, *c. un. §. fin. De sponsalib. lib. 6.* Addit tamen textus noster, duobus modis recedi à conditione, vel per præsentem consensum matrimonialem, vel per carnalem copulam subsequentem, ita quòd ex hac carnali copula duplex effectus nascatur, videlicet, quòd ex conditionalibus pura fiant sponsalia, quæ & simul transfunduntur in matrimonium præsumptum, de quo alibi egimus, *ad s. Is qui fidem sup. De sponsalibus.**

2 Cæterum huic conditioni, *si decem dederis*, obstare videtur responsum Celsi Jurisconsulti in *l. Si*

ita stipulatus fuero 97, §. si tibi nupsero D. De verb. oblig. Si tibi nupsero, inquit Celsus, decem dare spondes? causa cognita denegandam actionem puro, nec rarò probabilis causa hujus stipulationis est. Idem si vir à muliere eo modo non in dotem stipulatus est. Hæc textus Ex quibus liquet, hujusmodi conditionem tamquam turpem improbari à jure, cum per eam venalia quodammodò reddantur matrimonia, contra bonos mores, *l. 2, D. De donat. inter virum & uxorem. & sicut non valeret talis promissio constante matrimonio, l. 3, §. & si stipulanti D. d. tit. De donat. inter virum & uxorem. ita & si in id tempus promissio conferatur, l. Quod sponsa 4, C. De donat. ante nupt. Alciat. ad. d. §. si tibi nupsero.*

Verùm hæc non indistinctè accipienda sunt, sed causa cognita, ut addit idem Celsus. Quid enim si ex honesta causa hujusmodi promissio fiat, veluti dotis nomine aut donationis propter nuptias, sive ob aliam causam justam, puta si mulier nobilis sit, vir vilis conditionis, vel è contrà, & idcirco stipuletur mulier in compensationem nobilitatis suæ, vel ex causa pacis stipulatio fiat: valebit enim hæc stipulatio, sicut tradunt Bartolus & Castrensis, *ad d. §. si tibi nupsero.* Non igitur hæc conditio, *si decem dederis*, statim rejicienda est, sed adhibenda cognitio judicis, utrùm ex causa honesta vel inhonesta facta fuerit. Quod & confir-

mat

mat elegans textus in *l. fin. §. Seja D. De action. & obligat.* Itaque ex honesta causa huiusmodi promissio, siue conditio adjecta valet; eaque lucrativa, ut in specie textus nostri, si decem, vel aliud dederis, non verò si ea pœnalis sit, veluti est inter sponsos, dum alter alteri promittit decem vel centum, si ouptiis impedimento sit, ut ea non sequantur, c. *Gemma 29 sup. De sponsalib. & ibi latè diximus, & l. Titia 1; 4. D. De verb. oblig.*

Deinde textui nostro locus est, cum conditio ab altero conjugum interposita est: quòd si ab extraneo facta proponatur, certo certius est valere, *l. 1. C. De institut. & substitutionib.* etiam si ille extraneus pro ea promitteret, cum qua fortè ante consuevisset: nihil enim obstat, quin donare vel promittere aliquid possit. Ita rectè Alciat. *ad §. si tibi nupsero circa fin.*

In Cap. Verum 4.

SUMMARIA.

1. *Possessio donata Ecclesie interposita conditione an revocari possit?*
2. *Causa impulsiva cessante non cessat donatio.*
3. *Modus adjectus facit revocabilem donationem.*
4. *Quid si per solum Prælatum Ecclesie steterit, quò minus impleatur conditio?*

CAp hoc notatu dignum est. Cujus hæc sententia est, quòd possessio, id est, rei dominium vel proprietas (nam possessionis verbo quandoque venit ipsa proprietas vel dominium, ut hic & in *l. Interdum 78. D. De verb. sign. & l. Præditi 89 §. Titio D. De legat. 3.*) donata Ecclesie, interposita conditione, puta, ut aliquid fiat vel præstetur, revocari non potest, etiamsi conditio non sit impleta; nisi expressè dictum fuerit, ut, conditione non impletâ, possessio possit revocari. Intellige hic per conditionem, non eventum rei futuræ, sed modum adjectum donationi, sicut suprâ explicavimus, *ad Rubr. h. tit. circa fin.*

2. Et ratio textus nostri est, quòd modus huic donationi adjectus non sit principalis causa donationis, cum pro salute animæ, aut in honorem Dei censetur facta donatio, sed causa impulsiva, quæ cessante nihilominus persistit donatio, *l. 2. §. fin. D. De donat. Panorm. hic num. 2. sub fin. & facis. text. in c. Requiristi 15 sup. De testam. Tiraquel. in tract. Cessante causa, &c. Limitat. 1.* Igitur hoc casu non agitur ad revocationem donationis, sed ad impletionem modi adjecti, text. hic & in *l. Ea conditio 4. C. De rescind. vendit. in l. Mevia 44. D. De manum. testam.* Quòd pertinet responsum Modestini J. C. in *l. Legatum 16. D. De usu & usufr. legato,* dum inquit: Legatum à testatore relictum civitati in spectacula quorannis exhibenda, quæ tamen in ea civitate prohibita sunt, quòd scilicet

huiusmodi legatum in alium usum legitimum sit conferendum, ut ita memoria testatoris legitimo modo celebretur. Ita & hic memoria testatoris principalis causa legati est, atque idcirco legatum non concidit, si is modus, qui a testatore præscriptus est, non impleatur. Similis textus extat in *l. Legatum 5. §. fin. D. De administrat. rer. ad civit. pert.*

Subjungit tamen textus noster: nisi forte talis sit conditio collatum, quòd eâ cessante debeat revocari. Ut si, v. g. ita dictum sit: Dono Ecclesie, ut hoc vel illud fiat, & nisi factum fuerit, donatum revocari possit: hic dubitandum non est, deficiente hac conditione revocationi locum esse; propterea quòd cuilibet permissum sit in traditione rei suæ eam legem adijcere, quæ sibi placet, *l. In traditionib. 48. D. De pact. l. 1. circa pr. D. De solutionib. & c. Cum dilecti 6. sup. De donat.*

Atque hæc transferenda sunt ad fundationes Collegiorum, beneficiorum Ecclesiasticorum, anniversariorum, & similibus quæ pietatis vel divini cultus causâ instituantur, ut, si in his modus appositus non servetur, agi possit, ut modus impleatur, non verò ad revocandam donationem, nisi id expressè in fundatione cautum sit, arg. huius text. nostri. Ubi verò modus adjectus principalis siue finalis causa est ipsius actus, rectè agitur ad revocationem siue rescissionem ejus, quòd traditum est, nullâ etiam apposita clausulâ revocatoria, per text. in *l. Cum refundum 6. C. De pactis inter empt. & vend. l. 1. l. 2. & l. 3. C. De don. qua sub modo, & l. fin. C. De revocan. donat.* habetq; locum hæc juris sententia, cessante causâ cessat effectus, c. *Cum cessante 60. in pr. sup. De appellat.*

Quæ runt hîc Dd. de clausula revocatoria adjecta donationi, ut antè dictum est, utrum locum habeat, si dumtaxat per Prælatum siue alium superiorem Ecclesie steterit, quò minus impleatur?

Z z

Et re-